

HE 109/2007 vp

**Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi valtion eläkelain
muuttamisesta**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan valtion eläkelakia muutettavaksi siten, että lakiin otettaisiin ennakkoarvion tai ennakkotiedon sitovuutta koskeva säännös. Lisäksi lakiin ehdotetaan tehtäväksi myös teknisluonteisia korjauksia. Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2008 alusta.

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila ja nykytilan arviointi

Valtion eläkelain (1295/2006, jäljempänä VaEL) 106 §:n mukaan Valtiokonttori voi antaa ennakkopäätöksen siitä, onko hakija tai onko hakija ollut valtion eläkelain mukaisessa palveluksessa, mikä on työntekijän vanhuuseläkeikä, onko työntekijälle maksettava palkka tai muu vastike eläkettä kartuttavaa työansioita sekä muusta hakijalle näihin verrattavasta tärkeästä seikasta. Ennakkopäätöstä on noudatettava annettaessa eläkepäättös henkilölle, jota ennakkopäätös koskee, edellyttäen, että eläke myönnetään niiden säännösten nojalla, joihin ennakkopäätös perustuu. Ennakkopäätöksestä saadaan kuitenkin poiketa eläkkeenhakijan eduksi. Ennakkopäätöksiä annetaan rajoitetusti, lähinnä tilanteissa, joissa lain säännöksen soveltaminen on epäselvää tai ristiriitaista.

Valtiokonttori antaa vakuutetuille erilaista ennakkotietoa tulevasta eläkkeestä pääosin muilla tavoilla kuin VaEL:n 106 §:ssä tarkoitetuilla ennakkopäätöksillä. Ennakkoinformaatiota on mahdollista saada puhelimitse, asioimalla henkilökohtaisesti palvelutiskillä sekä kirjallisesti annettujen vastausten muodossa. Annetut kirjalliset ennakkotietovastaukset eivät ole valituksenalaisia päätöksiä. Eläkkeen määrää koskevat laskelmat ovat arvioita ja tehty ilman yhteensovitusta laskentahetkellä käytettävissä olevien tietojen perusteella. Viimeksi tehty eläkeikä ja eläkkeen määrää koskeva arvio jäävät talteen tietojärjestelmään.

Oikean ennakkoinformaation merkitys on suuri VaEL-vakuutetuille, sillä vuoden 2005 eläkeuudistuksen jälkeen eläkkeelle siirtymiseen on useita eri vaihtoehtoja 55 ja 68 ikävuoden välillä. Samalla eläkkeiden laskentatavan muutos on huonontanut odotettavissa olevan eläkkeen määrän ennustettavuutta. Valtion eläketurvan ja kokonaistyöeläketurvan määrän hahmottaminen on tosiasia-

vuosina 1940 – 1970 syntyneille toistaiseksi hankalaa, todennäköisesti vuoteen 2009 saakka, jolloin vuoden 2004 loppuun saakka ansaittu eläketurva on loppuvapaakirjoina koko palvelusajalta yhteen sovitettuna laskettu ja rekisteröity.

2 Ehdotetut muutokset

Ennakkotiedon pitävyyttä ehdotetaan lisättäväksi ottamalla asiasta VaEL:iin nimenomainen säännös. Yleisenä lähtökohtana hallinnossa on, että kansalaisen on voitava luottaa viranomaiselta saatuun tietoon. Tämä pätee myös työeläkkeisiin. Eläketurvan kokonaisuus muodostuu monista erilaisista työuran aikaisista yksittäistiedoista. On mahdollista, että jokin yksittäistieto osoittautuu myöhemmin vääräksi. Myös säännöksiä sovellettaessa voi sattua virheitä. Tästä huolimatta eläkkeenhakijan olisi voitava luottaa saamaansa tietoon.

Lisäksi 59, 78, 113, 122 ja 165 §:ään ehdotetaan teknisiä muutoksia.

3 Esityksen vaikutukset

Sitovan ennakkotiedon antamisella ei olisi merkittäviä taloudellisia vaikutuksia, mutta se lisäisi luottamusta hallintoon ja parantaisi merkittävästi työntekijöiden palvelua eläketurvan käytännön hoidossa.

Esityksellä ei ole sukupuoli- eikä ympäristövaikutuksia.

4 Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu valtiovarainministeriössä. Ennakkotiedon sitovuutta koskeva ehdotus on valmisteltu yhteistyössä valtion henkilöstöä edustavien pääsopijajärjestöjen kanssa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotuksen perustelut

59 §. *Eläkkeeseen oikeuttavat työansiot.* Pykälän 2 momentin 5 kohtaan korjattaisiin säädösviittaukset. Lailla ulkomaanedustuksen korvauksista (596/2006) kumottiin ulkomaanedustuksen virkamiehille paikallisten erikoisolosuhteiden perusteella suoritettavista korvauksista sekä muista etuuksista annettu laki (651/1993). Ulkoministeriön asetuksella ulkomaanedustuksen korvauksista (854/2006) kumottiin ulkomaanedustuksen virkamiehille paikallisten erikoisolosuhteiden perusteella maksettavista korvauksista annettu asetus (652/1993).

78 §. *Lesken eläkeoikeus.* Pykälän 2 momentin 2 kohtaan korjattaisiin säädösviittaus. Uusi kansaneläkelaki (568/2007) tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2008. Laki korvaa vanhan vuonna 1956 annetun kansaneläkelain.

107 §. *Ennakkopäätökset oikeudesta osatyökyvyttömyyseläkkeeseen ja työeläkekuntoutukseen.* Pykälän 3 momentiksi ehdotetaan siirrettävän voimassa olevan lain 108 § ennakkopäätös oikeudesta työeläkekuntoutukseen. Voimassa olevassa laissa pykälässä säädetään oikeudesta ennakkopäätökseen osatyökyvyttömyyseläkkeestä.

108 §. *Ennakoarvion tai ennakkotiedon sitovuus.* Pykälään ehdotetaan otettavaksi uusi säännös ennakoarvion tai ennakkotiedon sitovuudesta. Valtion palvelusten rekisteröinnissä on ollut vähäisiä puutteita lähinnä 1960- ja 1970-luvuilla. Tästä johtuen saattaa syntyä tilanteita, joissa esimerkiksi 1.1.1940-31.12.1959 syntyneiden henkilökohtainen porrastettu eläkeikä on laskettu neljä kuukautta oikeaa eläkeikää alemmaksi tai lopullinen eläkkeen määrä on hieman rekisteriin laskettua pienempi tai suurempi. Työntekijän olisi kuitenkin voitava luottaa eläketurvaansa koskevaan ennakkotietoon.

Ehdotuksen mukaan eläkepäättöstä annettaessa noudatettaisiin mahdollisista vähäisistä rekisteröintivirheistä huolimatta kirjallisesti tai sähköpostin välityksellä annettua ennakkotietoa eläkkeenhakijan eduksi, jos virhe on

vähäinen eikä se johdu eläkkeen hakijan omasta toiminnasta eikä hakijalla itsellään ole ollut virheen olemassaolosta tietoa. Vähäisenä virheenä pidettäisiin enintään 1/10 vaikutusta tämän lain mukaan karttuneen eläkkeen määrään tai enintään vuoden poikkeamaa tämän lain mukaiseen ilmoitettuun eläkeikään. Kirjallisesti annetuksi tiedoksi katsottaisiin kirjallinen vastaus, sähköpostivastaus sekä asiakkaan sähköiseen palveluun tallentunut asiointi. Puhelininformaatio on voitava todentaa tapahtuneeksi. Ennakkotieto olisi sitova siltä osin kuin se perustuu tiedonantohetkellä käytettävissä olevaan tietoon. Tulevaisuuden epävarmoihin tapahtumiin osittainkin perustuva tieto ei sitoisi Valtiokonttoria. Arviossa ei huomioida mahdollisia lainsäädännön muutoksia eikä muiden eläkelakien alaisten eläkkeiden vaikutusta eläkkeen suuruuteen. Lopullisen eläkkeen määrä lasketaan vasta eläkehakemuksen yhteydessä.

113 §. *Viimeisen eläkelaitoksen kustannukset.* Pykälän 1 momentin sanamuotoa ehdotetaan muutettavaksi siten, että se vastaa työntekijäin eläkelain 183 §:n sekä kunnallisen eläkelain 136 §:n vastaavia säännöksiä.

122 §. *Eläkkeen maksaminen Kansaneläkelaitokselle tai työttömyyskassalle.* Pykälän 2 momenttiin korjattaisiin säädösviittaukset. Ehdotuksen mukaan momentissa viitattaisiin vuoden 2008 alusta voimaan tulevan kansaneläkelain 72 §:ään sekä vuoden 2008 alusta voimaan tulevan eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain (571/2007) 8 §:ään.

165 §. *Perustevalitus maksuunpanosta.* Pykälän 2 momenttiin korjattaisiin säädösviittaus. Viittauksen tulisi kohdistua vuonna 2007 annettuun, vuoden 2008 alusta voimaan tulevaan lakiin verojen ja maksujen täytäntöönpanosta (706/2007).

2 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2008.

Ennakkotiedon sitovuutta sovellettaisiin eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu lain tultua voimaan.

3 Sääntämjärjestys

Perustuslain 80 §:n 1 momentin mukaan lailla on säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista. Hallituksen esityksessä 1/1998 vp asiaa perustellaan näin: ”Säännös edellyttäisi, että kaikki yksilön oikeusasemaan vaikuttavat keskeiset säännökset tulisi säätää lailla”. Ehdotetulla ennakkotiedon sitovuutta koskevalla säännöksellä pa-

rannettaisiin eläkkeenhakijan oikeusturvaa ja edistettäisiin hyvän hallinnon toteumista. Esitys ei poikkea perustuslaista ja se voidaan käsitellä tavallisen lain säätämjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki

valtion eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 22 päivänä joulukuuta 2006 annetun valtion eläkelain (1295/2006) 59 §:n 2 momentin 5 kohta, 78 §:n 2 momentin 2 kohta, 107 §:n otsikko, 108 §, 113 §:n 1 momentti, 122 §:n 2 momentti ja 165 §:n 2 momentti sekä
lisätään 107 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

59 §

Eläkkeeseen oikeuttavat työansiot

Edellä 1 momentissa tarkoitettuna vastikkeena ei pidetä:

5) työntekijälle suoritettua ulkomaanedustuksen korvauksista annetussa laissa (596/2006) tarkoitettua korvausta ja muuta etuutta eikä ulkomaanedustuksen korvauksista annetussa ulkoasiainministeriön asetuksessa (854/2006) tarkoitettua paikalliskorotusta ja korvausta; tai

78 §

Lesken eläkeoikeus

Leskeneläkkeeseen on oikeus myös sellaisella leskellä, jonka avioliitto on solmittu ennen kuin leski on täyttänyt 50 vuotta ja edunjättäjä 65 vuotta, jos avioliitto oli jatkunut vähintään viisi vuotta, jos:

2) leski sai edunjättäjän kuollessa työeläkelain tai kansaneläkelain (568/2007) mukaista työkyvyttömyyseläkettä, joka oli jatkunut vähintään kolmen vuoden ajan.

107 §

Ennakkopäätökset oikeudesta osatyökyvyttömyyseläkkeeseen ja työeläkekuntoutukseen

Työntekijällä on oikeus saada ennakkopäätös siitä, täyttääkö hän 24 §:ssä säädettyt työeläkekuntoutuksen saamisen edellytykset. Myönteinen ennakkopäätös on Valtiokonttoria sitova, jos työntekijä toimittaa Valtiokonttorille kuntoutussuunnitelman yhdeksän kuukauden kuluessa siitä, kun ennakkopäätös on tullut lainvoimaiseksi.

108 §

Ennakkoarvion tai ennakkotiedon sitovuus

Valtiokonttori voi antaa työntekijälle etukäteen tiedon hänen tämän lain mukaisesta todennäköisestä eläkeiästään, karttuneen eläkkeen määrästä tai muusta eläkeoikeutta koskevasta seikasta, joka perustuu työntekijän palvelukseen tiedonantohetkeen mennessä. Ennakkoon annettu tieto sitoo Valtiokonttoria myös, jos sen perusteena olevat tosiseikat osoittautuvat virheellisiksi tai se on virheellinen Valtiokonttorin tekemän virheen vuoksi, jos virhe on vähäinen eikä se johdu eläkkeensaajasta.

113 §

Viimeisen eläkelaitoksen kustannukset

Jos Valtiokonttori on viimeisenä eläkelaitoksena toimiessaan maksanut muiden työeläkelakien mukaista eläkettä tai jos muu julkisten tai yksityisten alojen eläkelaitos on viimeisenä eläkelaitoksena toimiessaan maksanut tämän lain mukaista eläkettä, Valtiokonttori perii muulta eläkelaitokselta tai hyvittää muulle eläkelaitokselle nämä eläkekustannukset korkoineen viimeistään maksuvuotta seuraavan kalenterivuoden aikana. Tätä varten voidaan periä tai suorittaa ennakkoa.

122 §

Eläkkeen maksaminen Kansaneläkelaitokselle tai työttömyyskassalle

Jos työntekijä on saanut väliaikaisesti Kansaneläkelaitoksen maksamaa eläkettä kansaneläkelain 72 §:n mukaan tai edellä mainittua eläkettä ja eläkkeensaajan asumistuesta

annetun lain (571/2007) 8 §:n mukaista asumistukea samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään muutoksenhaun perusteella tämän lain mukainen eläke takautuvasti, Valtiokonttorin on maksettava takautuva eläke Kansaneläkelaitoksen vaatimuksesta sille siltä osin kuin se vastaa määrältään Kansaneläkelaitoksen samalta ajalta liikaa maksaman etuuden määrää.

165 §

Perustevalitus maksuunpanosta

Jos perustevalitus tehdään ulosmittauksen takia, on lisäksi voimassa, mitä verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (206/2007) säädetään perustevalituksesta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2008.

Tämän lain 108 §:ää sovelletaan eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu tämän lain tultua voimaan.

Helsingissä 12 päivänä lokakuuta 2007

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Hallinto- ja kuntaministeri *Mari Kiviniemi*

*Liite
Rinnakkaisteksti*

Laki

valtion eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 22 päivänä joulukuuta 2006 annetun valtion eläkelain (1295/2006) 59 §:n 2 momentin 5 kohta, 78 §:n 2 momentin 2 kohta, 107 §:n otsikko, 108 §, 113 §:n 1 momentti, 122 §:n 2 momentti ja 165 §:n 2 momentti sekä
lisätään 107 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

59 §

59 §

Eläkkeeseen oikeuttavat työansiot

Eläkkeeseen oikeuttavat työansiot

Edellä 1 momentissa tarkoitettuna vastikkeena ei pidetä:

Edellä 1 momentissa tarkoitettuna vastikkeena ei pidetä:

5) työntekijälle suoritettua ulkomaanedustuksen virkamiehille paikallisten erikoisolosuhteiden perusteella suoritettavista korvauksista sekä muista etuuksista annetussa laissa (651/1993) tarkoitettuja korvauksia ja muita etuuksia sekä ulkomaanedustuksen virkamiehille paikallisten erikoisolosuhteiden perusteella maksettavista korvauksista annetussa asetuksessa (652/1993) mainittuja paikalliskorotusta ja korvauksia; tai

5) työntekijälle suoritettua ulkomaanedustuksen korvauksista annetussa laissa (596/2006) tarkoitettua korvausta ja muuta etuutta eikä ulkomaanedustuksen korvauksista annetussa ulkoasiainministeriön asetuksessa (854/2006) tarkoitettua paikalliskorotusta ja korvausta; tai

78 §

78 §

Lesken eläkeoikeus

Lesken eläkeoikeus

Leskeneläkkeeseen on oikeus myös sellaisella leskellä, jonka avioliitto on solmittu ennen kuin leski on täyttänyt 50 vuotta ja edunjättäjä 65 vuotta, jos avioliitto oli jatkunut vähintään viisi vuotta, jos:

Leskeneläkkeeseen on oikeus myös sellaisella leskellä, jonka avioliitto on solmittu ennen kuin leski on täyttänyt 50 vuotta ja edunjättäjä 65 vuotta, jos avioliitto oli jatkunut vähintään viisi vuotta, jos:

2) leski sai edunjättäjän kuollessa työeläkelain tai kansaneläkelain (347/1956) mukaista

2) leski sai edunjättäjän kuollessa työeläkelain tai kansaneläkelain (568/2007) mukaista

työkyvyttömyyseläkettä, joka oli jatkunut vähintään kolmen vuoden ajan.

työkyvyttömyyseläkettä, joka oli jatkunut vähintään kolmen vuoden ajan.

107 §

Ennakkopäätös oikeudesta osatyökyvyttömyyseläkkeeseen

107 §

Ennakkopäätökset oikeudesta osatyökyvyttömyyseläkkeeseen ja työeläkekuntoutukseen

Työntekijällä on oikeus saada ennakkopäätös siitä, täyttääkö hän 24 §:ssä säädettyt työeläkekuntoutuksen saamisen edellytykset. Myönteinen ennakkopäätös on Valtiokonttoria sitova, jos työntekijä toimittaa Valtiokonttorille kuntoutussuunnitelman yhdeksän kuukauden kuluessa siitä, kun ennakkopäätös on tullut lainvoimaiseksi.

108 §

Ennakkopäätös oikeudesta työeläkekuntoutukseen

Työntekijällä on oikeus saada ennakkopäätös siitä, täyttääkö hän 24 §:ssä säädettyt työeläkekuntoutuksen saamisen edellytykset. Myönteinen ennakkopäätös on Valtiokonttoria sitova, jos työntekijä toimittaa Valtiokonttorille kuntoutussuunnitelman yhdeksän kuukauden kuluessa siitä, kun ennakkopäätös on tullut lainvoimaiseksi.

108 §

Ennakoarvion tai ennakkotiedon sitovuus

Valtiokonttori voi antaa työntekijälle etukäteen tiedon hänen tämän lain mukaisesta todennäköisestä eläkeiästään, karttuneen eläkkeen määrästä tai muusta eläkeoikeutta koskevasta seikasta, joka perustuu työntekijän palvelukseen tiedonantohetkeen mennessä. Ennakkoon annettu tieto sitoo Valtiokonttoria myös, jos sen perusteena olevat tosiseikat osoittautuvat virheellisiksi tai se on virheellinen Valtiokonttorin tekemän virheen vuoksi, jos virhe on vähäinen eikä se johdu eläkkeensaajasta.

113 §

Viimeisen eläkelaitoksen kustannukset

Jos Valtiokonttori on viimeisenä eläkelaitoksena toimiessaan maksanut muiden työeläkelakien mukaista eläkettä tai perhe-eläkettä, tai jos muu eläkelaitos on viimeisenä eläkelaitoksena toimiessaan maksanut tämän lain mukaista eläkettä, Valtiokonttori selvittää kustannukset eläkelaitosten välillä, perii eläkelaitokselta tai hyvittää eläkelaitokselle nämä eläkekustannukset korkoineen viimeistään maksuvuotta seuraavan kalenterivuoden aika-

113 §

Viimeisen eläkelaitoksen kustannukset

Jos Valtiokonttori on viimeisenä eläkelaitoksena toimiessaan maksanut muiden työeläkelakien mukaista eläkettä tai jos muu julkisten tai yksityisten alojen eläkelaitos on viimeisenä eläkelaitoksena toimiessaan maksanut tämän lain mukaista eläkettä, Valtiokonttori perii muulta eläkelaitokselta tai hyvittää muulle eläkelaitokselle nämä eläkekustannukset korkoineen viimeistään maksuvuotta seuraavan kalenterivuoden aikana. Tä-

na. Tätä varten voidaan suorittaa myös ennakkoa.

tä varten voidaan *periä tai* suorittaa ennakkoa.

122 §

Eläkkeen maksaminen Kansaneläkelaitokselle tai työttömyyskassalle

Jos työntekijä on saanut väliaikaisesti Kansaneläkelaitoksen maksamaa eläkettä kansaneläkelain 45 §:n mukaan tai edellä mainittua eläkettä ja eläkkeensaajien asumistukilain (591/1978) 1 §:n mukaista asumistukea samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään muutoksenhaun perusteella tämän lain mukainen eläke takautuvasti, Valtiokonttorin on maksettava takautuva eläke Kansaneläkelaitoksen vaatimuksesta sille siltä osin kuin se vastaa määrältään Kansaneläkelaitoksen samalta ajalta liikaa maksaman etuuden määrää.

165 §

Perustevalitus maksuunpanosta

Jos perustevalitus tehdään ulosmittauksen takia, on lisäksi voimassa, mitä verojen ja maksujen perimisestä ulosottoihin annetussa laissa säädetään perustevalituksesta.

122 §

Eläkkeen maksaminen Kansaneläkelaitokselle tai työttömyyskassalle

Jos työntekijä on saanut väliaikaisesti Kansaneläkelaitoksen maksamaa eläkettä kansaneläkelain 72 §:n mukaan tai edellä mainittua eläkettä ja *eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain (571/2007) 8 §:n* mukaista asumistukea samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään muutoksenhaun perusteella tämän lain mukainen eläke takautuvasti, Valtiokonttorin on maksettava takautuva eläke Kansaneläkelaitoksen vaatimuksesta sille siltä osin kuin se vastaa määrältään Kansaneläkelaitoksen samalta ajalta liikaa maksaman etuuden määrää.

165 §

Perustevalitus maksuunpanosta

Jos perustevalitus tehdään ulosmittauksen takia, on lisäksi voimassa, mitä *verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (206/2007)* säädetään perustevalituksesta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2008.

Tämän lain 108 §:ää sovelletaan eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu tämän lain tultua voimaan.